

Sprawozdanie

Wydziału krajowego jako komisji w przedmiocie podwyższenia płac nauczycieli szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 30. grudnia 1898 Wysoki Sejm odesłał do Wydziału krajowego jako komisji wniosek posła Małachowskiego i towarzyszy:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„1. Na cel polepszenia bytu materialnego nauczycieli szkół ludowych przeznacza Sejm na rok 1899 po nad preliminowaną w rubr. VII. poz. 58. wydatków funduszu krajowego sumę 2,393.634 zł. w. a. jeszcze kwotę 550.000 zł. w. a.

„2. Polepszenie płac ma nastąpić od 1. stycznia 1899 r.

„3. Celem pokrycia tego wydatku Sejm uchwała podwyższyć wszystkie podatki do państwowych podatków bezpośrednich wymienione w ustępie 2. a) b) przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie prowizoryum budżetowego o pięć (5) ct. od każdego 1 zł. w. a.

„4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z Radą szkolną krajową przedstawił w tej kadencji wnioski w przedmiocie polepszenia płac nauczycieli szkół ludowych w ramach powyższego kredytu.“

z tem, „żeby Wydział krajowy zarządził podczas przerwy sejmowej ankietę, złożoną z członków komisji szkolnej, ewentualnie i budżetowej, zdania ich wysłuchał i na tej podstawie substrat do przyszłych obrad przygotował“.

Wskutek tego polecenia zaprosił Wydział krajowy członków obu wymienionych komisji sejmowych i p. wiceprezydenta krajowej rady szkolnej na posiedzenie w dniu 1. marca b. r. wyłuszczając zebraniu temu powody, dla których nie przedkłada pod obrady wniosku posła Małachowskiego jako substratu. Ani bowiem sam wniosek, obracający się w zbyt ogólnikowych i ryczałtowych cyfrach, nie może stanowić podstawy, na którejby się można było oprzeć przy normowaniu skali płac a tem samem przy ocenianiu efektu finansowego, ani też motywowane uzasadnienie tego wniosku, pragnące mieć jedynie zwiększoną płacę każdego nauczyciela ludowego o 100 zł. rocznie bez względu na to, czy on jest etatowym czy nieetatowym, starszym czy młodszym, kwalifikowanym czy bez kwalifikacji.

Zaznaczył natomiast Wydział krajowy, że otrzymał z Rady szkolnej krajowej, jeszcze przed złożeniem do łaski marszałkowskiej wniosku posła Małachowskiego, w dniu 27. grudnia 1898 odezwę z daty 24. grudnia L. 616/pr, w której jest należycie uzasadniony i w szczegółach obmyślany plan organizacyi płac nauczycieli, zatrudnionych w publicznych szkołach pospolitych i wydziałowych, że zatem jest zdania, iżby projekt ten przyjąć za podstawę obrad ankiety, jeżeli ankietą uzna, że sprawa podwyższenia płac nauczycieli ludowych ma być w bieżącej sesji Wys. Sejmowi przedłożoną.

Za ogólną zgodą odczytano ów projekt, przyjęto go za podstawę dalszych obrad i po przeprowadzonej dyskusji tak na pełnej ankiecie, jak i w subkomitecie, zalecono dnia 17. marca b. r. Wydziałowi krajowemu, żeby przedłożył Wysokiemu Sejmowi wnioski, zaprojektowane przez Radę szkolną krajową, z tą jednakże zmianą, by wynagrodzenie tymczasowo ustanowionych nauczycieli nie wynosiło mniej niż 300 zł., a nie jak Rada szkolna proponuje, mniej niż 250 zł., a wreszcie z tem, że projektowane podwyższenie płac ma obowiązywać od 1. stycznia 1900.

Stosując się w części do tej rady, Wydział krajowy zakończy niniejsze sprawozdanie wnioskami, wyszłymi z inicjatywy Rady szkolnej krajowej, nie może jednak Wysokiemu Sejmowi przedłożyć do uchwały zmiany w wyznaczeniu *minimum* wynagrodzenia dla tymczasowych nauczycieli.

Wedle art. 11. lit. D) ustawy z dnia 5. maja 1896 (Dz. u. kr. Nr. 34) — który to ustęp i w przyszłości miałby pozostać wedle propozycji Wydziału krajowego bez zmiany — oznacza Rada szkolna krajowa wynagrodzenie nauczycieli tymczasowo ustanowionych, z tem jednak, że nie może ono wynosić mniej niż 250 zł. rocznie. Opierając się na tem postanowieniu, oznaczyła też Rada szkolna krajowa

rozporządzeniem z 12. czerwca 1896. (Dz. u. kr. Nr. 35), *minimum* wynagrodzenia na 250 zł. rocznie, jednak tylko dla tych tymczasowych nauczycieli, którzy nie posiadają nawet egzaminu dojrzałości z seminaryum nauczycielskiego; dla tych zaś tymczasowych nauczycieli, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny lub co najmniej egzamin dojrzałości z seminaryum, wyznaczyła Rada szkolna najniższe wynagrodzenie na 300 zł. rocznie.

Ankieta zaś doradza, aby to najniższe wynagrodzenie tymczasowych nauczycieli wynosiło bez względu na kwalifikację 300 zł. rocznie.

Wydział krajowy zapatrywania tego nie może podzielić, gdyż nie biorąc względu na wydatek, wyrażający się kwotą 58.000 zł., uważa Wydział krajowy za zupełnie uzasadnione, aby była i nadal zachowana pewna różnica w wynagradzaniu kwalifikowanych i niekwalifikowanych, bo, jakkolwiek i ci i owi są tylko czasowo zatrudnieni, przecież wydatność i skuteczność pracy jednych a drugich musi być niewątpliwie różną, zatem winna być odmiennie wynagradzana.

Nie należy też, zdaniem Wydziału krajowego, pomijać przy tem fakcie, że znaczna bardzo liczba niekwalifikowanych nauczycieli jest naprawdę tylko chwilowo w szkolnictwie zatrudniona i opuszcza szkołę przy pierwszej sposobności, a dalej, że ci, którzy mają zamiar temu zawodowi na stałe się poświęcić, zabierają się rychno do osiągnięcia kwalifikacji, bo znajdują ku temu bodziec w wyższym wynagrodzeniu, jakie ich czeka z chwilą uzyskania kwalifikacji.

Przez zrównanie zaś wynagrodzenia bodziec ten odpadnie, szkolnictwu nie przysporzy się przez to sił, a stworzy się wśród tymczasowych kwalifikowanych nauczycieli pewne zrozumiśle niezadowolone. A zresztą i z zachowaniem dotychczasowej normy znajdzie jeszcze Rada szkolna krajowa sposobność w razie, jeżeliby uznała pewną liczbę niekwalifikowanych nauczycieli tymczasowych za godną i zasługującą w pewnych wypadkach na wyższe wynagrodzenie, przedłożyć wnioski na przyznanie takiego wynagrodzenia, którego Wysoki Sejm niewątpliwie nie odmówi, jeżeli uzna motywa za odpowiednie.

Nie wnosząc wreszcie na zwiększenie wynagrodzenia o 50 zł. dla nauczycieli kwalifikowanych, co by spowodowało dalszy jeszcze wydatek w zaokrąglonej kwocie 107.000 zł., Wydział krajowy nie może tem samem przemawiać za uwzględnieniem tylko zwiększenia dla nauczycieli tymczasowych niekwalifikowanych.

Z tych tedy powodów postanowił Wydział krajowy nie iść za zdaniem ankiety co do oznaczenia *minimum* wynagrodzenia na 300 zł. dla wszystkich tymczasowych nauczycieli, a tylko przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski w propozycji Rady szkolnej krajowej.

Alegat 1.

Motywów i szczegółowych obliczeń nie powtarza Wydział krajowy na tem miejscu, gdyż je Wysoki Sejm ma podane w załączonym %. sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej, zaznacza tylko, że w zupełności podziela motywa, uzasadniające potrzebę podwyższenia płac, a sposób tego podwyższenia uznaje za odpowiedni.

Co do efektu finansowego, to jakkolwiek on w powołanem sprawozdaniu jest podany, Wydział krajowy przypuszcza, że on będzie cokolwiek wyższy. Mianowicie mniema Wydział krajowy, że strącanie 12% na interkalarya jest może trochę za wysokie i że należałoby, opierając się na wyniku ostatniego roku, przyjąć najwyżej 10%. W takim zaś razie wykazana przez Radę szkolną krajową zwyżka wydatków na płace projektowane ponad płace dzisiejsze, w kwocie 344.373 zł. zmniejszyłaby się, po odciążeniu tylko 10% interkalaryów, to jest 34.437 zł. do kwoty 309.938 zł., w zaokrągleniu 310.000 zł. Takiem też byłoby zwiększenie wydatków funduszu szkolnego na rok 1900, przez wprowadzenie projektowanej regulacji płac.

Alegat 2.

Kończąc na tem swój wywód, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony %. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krak.

We Lwowie dnia 19. marca 1899.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca postanowienia artykułu 11. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16.) w brzmieniu ustawy z dnia 5. maja 1896 (Dz. u. kr. Nr. 34) i postanowienia artykułu 12. tejże ustawy z dnia 1. stycznia 1889 w brzmieniu stawy z dnia 15. czerwca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40.) o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Artykuły 11. i 12. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16.) w brzmieniu ustawy z dnia 5. maja 1896 (Dz. u. kr. Nr. 34), względnie w brzmieniu ustawy z d. 15. czerwca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40) o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, zostają w dotychczasowem brzmieniu uchylone i mają odtąd opiewać:

Art. 11.

A) Roczne płace stałych nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 900 zł., dla drugiej połowy posad 800 zł.

II. klasa w miastach, zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 (Dz. u. kr. Nr. 24), dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 800 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 700 zł., dla $\frac{2}{4}$ posad 600 zł.

III. klasa w gminach, zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 (Dz. u. kr. Nr. 51), dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 700 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 600 zł., dla $\frac{2}{4}$ części posad 500 zł.

IV. klasa w reszcie gmin dla $\frac{1}{4}$ części posad w każdym powiecie 500 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 450 zł., dla $\frac{2}{4}$ części posad 400 zł.

b) w szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych, połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach, rządzących się własnym statutem, dla połowy posad w każdym mieście 1.000 zł., dla drugiej połowy 900 zł.

II. klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 900 zł., dla drugiej połowy 800 zł.

B) Płaca roczna stałego młodszego nauczyciela wynosi w klasie I. płac 500 zł., w klasie II. płac 450 zł., w klasie III. płac 400 zł., w klasie IV. płac 350 zł.

C) Wynagrodzenie nauczycieli tymczasowo ustanowionych oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak wynosić mniej niż ~~300~~ 300 zł. rocznie, ani przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Art. 12.

Przy posuwaniu do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględniać należy obok nienagannej i skutecznej służby okoliczność, że nauczyciel obciążony jest rodziną. Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac w szkołach pospolitych, posunięci być mogą tylko nauczyciele kierujący szkołami o pięciu lub więcej klasach, tudzież tacy nauczyciele tychże szkół, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny dla szkół wydziałowych.

§. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1900 roku.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświaty.

L. 616/pr. R. szk. kr.

Odezwa!

W ciągu ostatnich lat dzięki ofiarności Sejmu krajowego i c. k. Rządu polepszyła się niewątpliwie dola nauczycieli naszych szkół ludowych.

Ustawami krajowymi z roku 1889, z roku 1892 i z roku 1896 podniesiono stopniowo ich płace i dodatki mianowicie w najniższych klasach.

Ustawą krajową z roku 1895 stworzono nowe warunki organizowania szkół wydziałowych, szkół pospolitych sześć- i pięcioklasowych, wskutek czego zwiększyła się liczba posad lepiej dotowanych. Systemizowanie posad inspektorów szkolnych okręgowych dokonane ustawą państwową z roku 1892 i otwarcie nowych seminarjów nauczycielskich i szkół ćwiczeń stworzyło dla nauczycieli ludowych widoki dalszego awansu.

Wreszcie podwyższenie stypendyów dla uczniów seminarjów do kwoty 130 tysięcy zł. rocznie zapewniło kandydatom pozbawionym wszelkich środków, możliwość wykształcenia się na nauczycieli.

Effekt finansowy reform podjętych kosztem kraju okazuje się w wydatkach funduszu szkolnego krajowego, które w ciągu dziesięciu lat ostatnich wzrosły z kwoty 2,083.126 zł. na 3,736.794 zł., a więc o kwotę 1,653.668 zł., a wzrost ten poszedł w wielkiej części na polepszenie bytu nauczycieli.

Ofiary te nie pozostały bez skutku Zapobieżono najgorszemu złemu, którem była ucieczka nauczycieli do innych zawodów, zwiększano zastęp kandydatów nauczycielskich i ostatnimi laty zaczęto zapełniać w stanie nauczycielskim najdotkliwszą lukę. Możliwość i widok awansu stały się wielką pobudką do pracy i do wytrwania w stosunkach materyalnych, na razie bardzo uciążliwych. Ogół nauczycieli nie dał też posłuchu tym, którzy mu się natrętnie narzucają na opiekunów, ażeby go dla celów swoich politycznych i socyalnych wyzyskać.

Nauczyciele narzekają na biedę, wnoszą petycje o polepszenie bytu, ale pracują cicho i wytrwale i są z rzadkim stosunkowo wyjątkiem żywiołem porządku i ładu. Żyją nadzieją, że Sejm krajowy w miarę możliwości przyjdzie im znowu i dalej z pomocą.

W tym stanie rzeczy zaszła jednak w obecnej chwili zmiana na gorsze. Zwiększającą się drożyzną musieli oczywiście odczuć najdotkliwiej ci z funkcyjaryuszów publicznych, którzy mają najmniej, t. j. nauczyciele. Znakomite podwyższenie poborów urzędników państwowych i krajowych, projekt podwyższenia plac sług rządowych, podwyższenie plac nauczycieli ludowych w innych, mianowicie sąsiednich krajach koronnych, wszystko to w umysłach naszych nauczycieli stworzyło skalę porównania, która ich napelnia goryczą. Od tej krok tylko jeden do zniechęcenia, do ucieczki z zawodu a u niektórych do posłuchu wobec wywrotowych prądów. W miesiącu październiku z. r. kilku nauczycieli ustąpiło już z zawodu, zwracając kwoty około 300 zł., które pobrali tytułem stypendyum w czasie studyów seminaryalnych.

C. k. Rada szkolna krajowa, odpowiedzialna za cały kierunek szkół i nauczycieli, poczytuje też sobie za obowiązek o tym stanie rzeczy oznajmić Świątelnemu

Wydziałowi a zarazem wypowiedzieć zdanie swoje, że akcyę ku polepszeniu bytu nauczycieli należy obecnie, o ile możności, przyspieszyć.

Gdyby oczekiwane zwiększenie dochodów funduszu krajowego z podatków konsumcyjnych było przyszło do skutku, c. k. Rada szkolna krajowa nie byłaby się wahała wystąpić wobec Świątecznego Wydziału z projektem podwyższenia płac nauczycieli ludowych, któryby ich uprawnionym życzeniom i domaganiami się czynił zadość. Skoro jednak dziś te widoki zawiodły, projekt tego rodzaju chociaż przez Radę szkolną krajową wniesiony, mógłby okazać się tylko manifestacyą jej życzliwości wobec nauczycielstwa a mimo najlepszych chęci Sejmu krajowego pozostać bez skutku. Dlatego Rada szkolna krajowa nie mogąc zamknąć się przed trudnym finansowem położeniem kraju a pragnąc głosowi swemu chociaż w trudnych warunkach finansowych praktyczny skutek wyjednać, zmuszoną była w propozycyi swej ograniczyć się do granic najkonieczniejszych. Za takie granice uważa Rada szkolna nadanie artykułowi 11. i 12. ustawy krajowej o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego następującego brzmienia:

„Art. 11. A). Roczne płace stałych nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 900 zł., dla drugiej połowy posad 800 zł.

II. klasa w miastach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 800 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 700 zł., dla $\frac{2}{4}$ części posad 600 zł.

III. klasa w gminach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 Nr. 51 Dz. u. kr. dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 700 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 600 zł., dla $\frac{2}{4}$ części posad 500 zł.

IV. klasa w reszcie gmin dla $\frac{1}{4}$ części posad w każdym powiecie 500 zł., dla $\frac{1}{4}$ części posad 450 zł., dla $\frac{2}{4}$ części posad 400 zł.

b) w szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi.

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 1.000 zł., dla drugiej połowy 900 zł.

II. klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 900 zł., dla drugiej połowy 800 zł.

B). Płaca roczna stałego młodszego nauczyciela wynosi w klasie I. płac 500 zł., w klasie II. płac 450 zł., w klasie III. płac 400 zł., w klasie IV. płac 350 zł.

C) Wynagrodzenie nauczycieli tymczasowo ustanowionych oznacza Rada szkolna krajowa; nie może ono jednak wynosić mniej niż 250 zł., ani przewyższać pborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje“.

„Art. 12. Przy posuwaniu do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględniać należy obok nienagannej i skutecznej służby okoliczność, że nauczyciel obarczony jest rodziną. Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac w szkołach pospolitych posunięci być mogą tylko nauczyciele kierujący szkołami o pięciu lub więcej klasach, tudzież tacy nauczyciele tychże szkół, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny dla szkół wydziałowych“.

Według załączonych wykazów A. i B. przyjęcie tego projektu pociągnęłoby za sobą zwiększenie wydatku o 344.375 zł. a po potrąceniu 12% interkalaryów praktywowanem obecnie o 303.050 zł.

Największa część projektowanej zwwyżki wydatku poszłaby na podwyższenie płac najniższej klasy, nauczycieli wiejskich, z których obecnie $\frac{1}{4}$ część pobiera 400 zł. zaś $\frac{3}{4}$ części 350 zł. Według projektu miałyby zaś $\frac{1}{4}$ część tych nauczycieli pobierać 500 zł., $\frac{1}{4}$ część 450 zł., $\frac{2}{4}$ części 400 zł. Na uzasadnienie tego podwyższenia należy przytoczyć, że płaca najniższego urzędnika manipulacyjnego wynosi obecnie 800 zł. bez dodatków, płaca najniższego urzędnika krajowego 600 zł. najniższa płaca nauczyciela ludowego w innych krajach koronnych wynosi według załączonego wykazu C. w Tyrolu, Istrii, Gorycyi i Dalmacyi 400 zł. w Karyntyi 480 zł., w Czechach, Śląsku, Salzburgu, Krainie i Bukowinie 500 zł., w Wyższej Austrii 600 zł., w Niższej Austrii 700 zł., wreszcie najniższa płaca sług rządowych wynosić ma 400 zł.

Projekt Rady szkolnej krajowej jest dalej w skutek postanowienia w Art. 12. o tyle korzystny, że według niego wszyscy nauczyciele obarczeni rodziną otrzymaliby na wsi 500 zł. płacy w miastach także więcej zaś niższe płace przypadłyby nauczycielom nieżonatym i nauczycielkom nieobciążonym rodziną bez utrzymania. Według bowiem załączonych wykazów D. i E. ze wszystkich nauczycieli w Galicyi 1948 nauczycieli ma większą lub mniejszą liczbę dzieci, zaś 1041 nauczycieli mają dzieci w wieku od 10 do 20 lat. O ile zaś nauczyciel bezdzietny lub nauczycielka może się na wsi utrzymać bez wielkiej troski z płacą 400 zł. (a w mieście z płacą 500 zł. względnie 600, względnie 800 zł.), o tyle płaca ta nie wystarcza dla nauczycieli mających do wychowania dzieci i zmuszonych zwykle oddawać je do miasta do szkół, lub do rzemiosła i handlu. Płaca 500 zł. z dodatkami ułatwi im tę rzecz i usunie przykłady nędzy nauczycielskiej, które chociażby sporadyczne, najwięcej od zawodu tego odstręczają.

Podwyższając w ten sposób płacę klasy najniższej uchyla projekt dodatki miejscowe przyznawane obecnie w myśl art. 12. ustawy nauczycielom niektórych miejscowości, gdyż w ten sposób nadwyżka proponowana wydatku zmniejszyła się o 15.450 zł. a wyjątkowe te warunki będą uwzględnione przy posuwaniu nauczycieli z 400 zł. na 450 i 500 zł. proponowanem w projekcie.

Effekt finansowy podwyższeń projektowanych w wyższych klasach płac nauczycielskich jest stosunkowo niewielki a podwyższenia te mają przede wszystkim na celu, ażeby nauczycielom tym otworzyć możliwość awansu. Jest to środek o wiele skuteczniejszy, niż gdyby się wszystkim nauczycielom tych klas za tę samą kwotę podwyższyło płacę bardzo nieznacznie, każdemu o 10 lub kilkanaście złotych. I tu jednak uwzględniono głównie nauczycieli w miasteczkach, objętych ustawą gminną z roku 1896 podwyższając minimum ich płacy z 450 na 500 zł., a otwierając im awans na 600 i 700 zł. Przez to podwyższenie zbliżono do siebie nauczycieli w miastach i miasteczkach, którzy równą mają kwalifikację i tę samą pracę a których zupełne zrównanie ze względów finansowych przeprowadzić się nie da.

Projekt uchyla jednak różnicę płac istniejącą w obecnej ustawie w obrębie trzydziestu miast mających odrębną organizację gminną a podzielonych na dwie klasy pod względem płac nauczycielskich. Podział ten dość dowolny stał się przedmiotem ciągłych wniosków o zmianę. Projekt wszystkie te miasta zalicza do jednej klasy płac nauczycielskich a nauczycieli ich łączy w jeden etat, co dla ich awansu rzeczą jest słuszną i korzystną.

Tak samo przesuwają projekt granicę pomiędzy dwoma najniższymi klasami. Dotychczas różnicę tę stanowi okoliczność, czy gmina jest wsią czy miasteczkiem. Przy organizacji większych gmin ustawą z roku 1896 Sejm krajowy nie oparł się jednak na tej historycznej tradycji, lecz uwzględniając faktyczne stosunki, nadał odrębną organizację tylko pewnym szczegółowo wymienionym gminom miasteczkowym i wiejskim. Rada szkolna projektując rozdzielił gmin między dwie ostatnie klasy płac nauczycielskich a mając na oku, ażeby proponowany wzrost wydatków nie przekroczył niezbędnej miary, oparła się na tej samej podstawie. Wskutek tego nauczyciele drobnych miasteczek nie różniących się niczem od wsi (w ogólnej liczbie 225 posad) nie przejdą do wyższej klasy. Nie tracą przez połączenie się z nauczycielami wiejskimi o tyle, że proponowane wyższe stopnie płac nauczycielskich wiejskich 450 i 500 zł., odpowiadają obecnym płacom nauczycieli małomiasteczkowych.

Nauczycielom szkół wydziałowych kosztem nieznacznym podwyższa projekt płacę do wysokości 800, 900 i 1000 zł. co ze względu na ich specjalne wyższe wykształcenie rzeczą jest konieczną.

Podział nauczycieli tych tylko na dwie klasy uzasadniony jest tem, że według ustawy krajowej z roku 1895 szkoły wydziałowe zakładane być mają tylko w miastach rządzących się własnym statutem i w trzydziestu miastach objętych ustawą gminną z roku 1889.

Wreszcie projekt zgodnie z ustawą obecnie obowiązującą, liczy się z okolicznością, że w Galicyi w szkołach miejskich pięcio- i sześcioklasowych mamy surogat szkoły wydziałowej, który bardzo pomyślnie się rozwija i do tworzenia szkół wydziałowych stwarza pewną podstawę. Szkoły te pięcio- i sześcioklasowe potrzebują jednak koniecznie pewnej liczby nauczycieli z egzaminem wydziałowym. Dlatego projekt stwarza dla nich i zastrzega im najwyższe płace nauczycieli pospolitych w miastach. Dla rozwoju szkół jestto, jak doświadczenie wykazało nieodzownym warunkiem.

Oto motywa projektu, do którego Rada szkolna krajowa doszła po całym szeregu kombinacji, prób, i obliczeń. Projekt trzyma się granic nadwyżki wydatku 300.000 zł., wydatku zapewne wielkiego, ale i w obecnych trudnych warunkach, może do osiągnięcia.

W tych zaś granicach projekt ten zdaniem Rady szkolnej czyni zadość dwom najważniejszym postulatom, podnosi minimum egzystencji ogółowi nauczycieli, zaś zdolnych i wytrwałych zachęca do dalszej pracy widokiem dość szerokiego awansu. Dlatego Rada szkolna krajowa ma zaszczyt projekt ten zalecić Świątnemu Wydziałowi, pozostawiając Jego światłemu uznaniu i ocenieniu, czy będzie go mógł obecnie Sejmowi krajowemu jako wniosek Wydziału krajowego przedstawić.

Lwów, dnia 24. grudnia 1898.

Piniński.

Wykaz A.

poborów nauczycieli etatowych szkół pospolitych i nauczycieli szkół wydziałowych.

Liczba posad	Wyszczególnienie	Poje- dyńczo zł.	Razem zł.
I. Klasa (miasto Kraków.)			
<i>a) w szkołach pospolitych:</i>			
27	nauczycieli starszych (wraz z kierownikami) po . .	900	24.300
27	" " " " " " . . .	800	21.600
18	" " młodszych " " " " . . .	500	9.000
13	dodatków za kierownictwo po	100	1.300
20	" na mieszkanie nauczycieli starszych po	90	1.800
21	" " " " " " " "	80	1.680
18	" " " " " młodszych "	50	900
72	razem . .		60.580
<i>b) w szkołach wydziałowych:</i>			
12	nauczycieli szkół wydziałowych (z kierownikami) po	1.000	12.000
13	" " " " " " " "	900	11.700
6	dodatków za kierownictwo po	200	1.200
9	" na mieszkanie " " " " " "	100	900
10	" " " " " " " "	90	900
25	razem . .		26.700
97	Ogółem pobory w I. klasie . .		87.280
II. Klasa.			
<i>a) w szkołach pospolitych:</i>			
87	nauczycieli starszych (wraz z kierownikami) po . .	800	69.600
87	" " " " " " " "	700	60.900
174	" " " " " " " "	600	104.400
136	" " młodszych " " " "	450	61.200
83	dodatków za kierownictwo po	100	8.300
66	" na mieszkanie nauczycieli starszych po	80	5.280
66	" " " " " " " "	70	4.620
133	" " " " " " " "	60	7.980
136	" " " " " młodszych "	45	6.120
484	razem . .		328.400
<i>b) w szkołach wydziałowych:</i>			
53	nauczycieli szkół wydziałowych (z kierownikami) po	900	47.700
53	" " " " " " " "	800	42.400
25	dodatków za kierownictwo po	200	5.000
40	" na mieszkanie " " " " " "	90	3.600
41	" " " " " " " "	80	3.280
106	razem . .		101.980
590	Ogółem pobory w II. klasie . .		430.380

Liczba posad	Wyszczególnienie	Poje-	Razem
		dyńczo zł.	zł.
III. Klasa.			
146	nauczycieli starszych (wraz z kierownikami) po . .	700	102.200
146	" " " " " " . .	600	87.600
291	" " " " " " . .	500	145.500
213	" " młodszych " " " " . .	400	85.200
171	dotatków za kierownictwo po	50	8.550
103	" na mieszkanie nauczycieli starszych po	70	7.210
103	" " " " " " "	60	6.180
206	" " " " " " "	50	10.300
213	" " " " młodszych "	40	8.520
796	Ogółem pobory w III. klasie . .		461.260
IV. Klasa.			
997	nauczycieli starszych (wraz z kierownikami) po . .	500	498.500
998	" " " " " " . .	450	449.100
1995	" " " " " " . .	400	798.000
679	" " młodszych " " " " . .	350	237.650
674	dotatków za kierownictwo po	50	33.700
45	" na mieszkanie nauczycieli starszych po	50	2.250
46	" " " " " " "	45	2.070
91	" " " " " " "	40	3.640
679	" " " " młodszych "	35	23.765
4669	Ogółem pobory w IV. klasie . .		2,048.675

Zestawienie porównawcze B.

dotychczasowych poborów etatowych nauczycieli szkół pospolitych i nauczycieli szkół wydziałowych z poborami projektowanymi.

Klasa obecna	Pobory obecne zł.	Klasa przyszła	Pobory projekto- wane zł.	Zwyżka wydatków zł.
W klasie I. (miasto Kraków)	85.990	I.	87.280	+1.190
" " II.	230.560	} II.	—	—
" " III.	176.860		430.380	+22.960
" " IV.	591.205	} III.	461.260	} +335.575
" " V.	1,583.155		2,048.675	
Razem . .	2,667.770		3,027.595	+359.825
Dotatki miejscowe . .	+15.450		—	-15.450
Ogółem . .	2,683.220		3,027.595	+344.375
a potrąciwszy 12% interkalare w kwocie . .				-41.325
wynosi właściwa zwyżka wydatków kwotę . .				+303.050

Wykaz C.

płatc nauczycieli szkół pospolitych w innych krajach koronnych.

L.	K r a j	Ustawa	K l a s a					Kobiety	U w a g a.
			I.	II.	III.	IV.	V.		
1.	Tyrol . . .	$\frac{30}{4}$ 1892	600	500	400	—	—	Kobiety o 100 zł. mniej w każdej klasie	
2.	Istrya . . .	$\frac{14}{12}$ 1888	600	500	400	—	—	Kobiety 80 %	W miście Pola o 100 zł. więcej w każdej klasie
3.	Gorycja . .	$\frac{15}{10}$ 1896	600	500	400	—	—	Kobiety 80 %	
4.	Dalmacya. .	$\frac{11}{7}$ 1895	500	450	400	—	—		
5.	Karyntyja .	$\frac{9}{7}$ 1895	700	600	540	480	—	Kobiety 80 %	
6.	Czechy. . .	$\frac{13}{5}$ 1894	800	700	600	550	500		
7.	Śląsk . . .	$\frac{30}{6}$ 1892	700	600	500	—	—		
8.	Salzburg . .	$\frac{14}{6}$ 1892	800	600	500	—	—		
9.	Kraina . . .	$\frac{14}{5}$ 1898	800	700	600	500	—	Kob. w I. i II. kl. 90 ^{0/0}	
10.	Bukowina .	$\frac{31}{5}$ 1898	700	600	500	—	—		Czerniowce mogą płacić osobno uregulować
11.	Morawy . . .	$\frac{25}{4}$ 1894	750	650	600	550	—		
12.	Styryja . . .	$\frac{3}{5}$ 1874	900	800	700	600	550		
13.	Wyższa Austryja .	$\frac{1}{1}$ 1885	800	700	600	—	—		
14.	Niższa Austryja .	$\frac{2}{6}$ 1894	900	800	700	—	—	Kobiety tylko II. i III. klasy	Nadto mężczyźni otrzymują przy 4., 5. i 6. kwinteniim. po 50 zł. dodatku służbowego. Dla Wiednia osobne postanowienia.

Wykaz *D.*

nauczycieli stałych (razem z nauczycielami religii) mających dzieci

			jest ogółem 1948 nauczycieli		
z tych po	1	dziecku ma	.	327	"
	2	dzieci	.	417	"
"	3	"	.	383	"
"	4	"	.	322	"
"	5	"	.	212	"
"	6	"	.	131	"
"	7	"	.	82	"
"	8	"	.	43	"
"	9	"	.	16	"
"	10	"	.	5	"
"	11	"	.	8	"
"	12	"	.	—	"
"	13	"	.	1	"
"	14	"	.	1	"

Wykaz *E.*

nauczycieli stałych (razem z nauczycielami religii) mających dzieci w wieku od 10 do 20 lat (ur. 1879—1888 włącznie)

			jest ogółem 1041 nauczycieli		
Z tych ma po	1	dziecku 10—20-letniem	.	387	"
	2	dzieci 10—20-letnich	.	323	"
"	3	"	.	207	"
"	4	"	.	90	"
"	5	"	.	30	"
"	6	"	.	3	"
"	7	"	.	1	"
